

STORTINGET

Innst. 219 L

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Prop. 141 L (2021–2022)

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i vergemålsloven mv. (vergemål som frivillig støttetiltak mv.)

Til Stortinget

Sammendrag

Justis- og beredskapsdepartementet fremmer i denne proposisjonen forslag til endringer i vergemålsloven og enkelte andre lover.

Et alminnelig vergemål etter vergemålsloven skal være en frivillig støtteordning for personer som trenger og ønsker bistand til å håndtere økonomiske eller personlige forhold. Endringsforslagene i proposisjonen tar sikte på å presisere betydningen og rekkevidden av personens selvbestemmelsesrett, blant annet i lys av Norges menneskerettslige forpliktelser. Formålet med endringene er først og fremst å tydeliggjøre at et alminnelig vergemål er et frivillig støttetiltak. Enhver person har rett til å ta beslutninger i eget liv. Staten plikter å legge til rette for at personer som har behov for det, får nødvendig støtte til dette. Vergens hovedoppgave i et alminnelig vergemål er å bistå personen hun eller han er verge for, slik at personen får oppfylt sine rettigheter og kan ivareta sine plikter på lik linje med andre. Vergen skal bidra til at personen kan realisere egne ønsker på lik linje med andre, innenfor de rammer og begrensninger som gjelder for oss alle. Det minste middels prinsipp er en bærebjelke i vergemålslovgivningen.

I proposisjonen foreslås flere endringer for å tydeliggjøre reglene om selvbestemmelse. Et alminnelig ver-

gemål skal følge av den enkeltes ønske om og i utgangspunktet uttrykte samtykke til bistand. Om personen ikke selv kan formidle hva han eller hun vil, skal valget av verge og utformingen av støttetiltaket ta utgangspunkt i den beste tolkningen av vedkommendes ønsker, vilje og preferanser. Departementet foreslår å tydeliggjøre i loven at det ikke kan opprettes alminnelig vergemål for en person som ikke ønsker det. Videre foreslår departementet en tydeligere regulering av at vergen i et alminnelig vergemål ikke kan handle i strid med personens vilje. Dette er en presisering i tråd med utgangspunktet om at det er personens egne ønsker, vilje og preferanser som skal være førende for vergens bistand, ikke hva som mer objektivt anses å være i vedkommendes «beste interesse».

Departementet foreslår i proposisjonen at nære pårørende skal ha rett til å begjære at en oppnevnt verge skal fratas vervet dersom personen ikke selv er i stand til å fremsette begjæring om bytte av verge. En slik begjæringsrett foreslås for å understøtte den enkeltes selvbestemmelsesrett, ved at den som trenger bistand til å be om bytte av verge, kan få denne bistanden fra en pårørende. Det vil gjerne ikke være naturlig å be vergen om å bistå til avvikling av sitt eget vergeoppdrag. Det foreslås også at pårørende skal gis rett til å klage i slike saker.

Selvbestemmelsen foreslås også styrket gjennom en endring av underretningsplikten etter vergemålsloven § 60, jf. punkt 5. Det foreslås at underretning til nærstående om vergemålssaken skal kunne unnlates dersom personen som saken gjelder, ønsker det. Det foreslås imidlertid at ektefelle og samboer uansett skal varsles. Begrunnelsen er at ektefeller og samboere ofte vil ha en felles økonomi, noe som vil kreve samhandling med vergen nærmest umiddelbart. Det åpnes likevel for unntak dersom det er nødvendig for å verne liv eller helse.

Det foreslås at statsforvalteren skal oppnevne vergen også i saker der domstolen har avsagt dom om fratakelse av rettslig handleevne. Også dette forslaget har en side til selvbestemmelse og individtilpasning. En fratakelse av rettslig handleevne skal aldri gjøres mer omfattende enn nødvendig. Fratakelsen kan imidlertid suppleres med andre støttetiltak, herunder et frivillig vergemål. Det at statsforvalteren oppnevner vergen også i fratakelsestilfellene, i tillegg til å ha ansvaret for veiledning, tilsyn og fastsettelse av godtgjøring, vil gi et enhetlig system som enklere kan tilpasses personens samlede behov. Det foreslås som følge av dette også at domstolen skal ha plikt til å varsle statsforvalteren om vedtak om fratakelse av rettslig handleevne.

Hensynet til selvbestemmelse og medbestemmelse gjør seg gjeldende også for barn. Departementet foreslår i proposisjonen å senke aldersgrensen for når barn har rett til å bli hørt, slik at retten inntreffer ved syv års alder. I dag har barn rett til å bli hørt ved tolv års alder. Aldersgrensen foreslås supplert av en skjønnsmessig regel om at også yngre barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, skal høres. Endringen innebærer en synliggjøring av barns rett til å bli hørt i beslutninger som angår dem. Det er etter departementets syn hensiktsmessig at denne retten fremgår direkte av lovteksten.

I proposisjonen vurderes reglene i vergemålsloven § 95 om gavegiverens adgang til å bestemme at gaven skal forvaltes på en bestemt måte, og det åpnes for en viss adgang til å treffe beslutning om forvaltningen av gaven også etter at gaven er gitt. Forslaget går ut på at for gave som skal forvaltes av statsforvalteren uten gavemottakerens samtykke etter § 48 første og annet ledd, kan giveren innen seks måneder etter at statsforvalteren har varslet vergen eller vergene om at midlene skal tas til forvaltning, bestemme at gaven i stedet skal forvaltes av vergen eller vergene. Bestemmelsen legger til rette for at for eksempel foreldre som sparer i barnets navn, kan bestemme at gavemidlene ikke skal forvaltes av statsforvalteren etter reglene i vergemålsloven kapittel 7, selv om dette ikke ble bestemt før gavetidspunktet.

Det foreslås flere lovendringer for å legge til rette for digitalisering på vergemålsområdet. Det foreslås endringer i taushetspliktsreglene for å legge til rette for digitale vergefullmakter, slik at vergen kan bistå personen også digitalt på et tilstrekkelig sikkerhetsnivå. Endringene skal bidra til at både taushetsbelagte og ikke-taushetsbelagte opplysninger kan gjøres tilgjengelige gjennom Folkeregisteret for aktører som har rett til å motta de ulike kategoriene av opplysninger. Dette vil bidra til at det blir mulig å opprette et nasjonalt digitalt fullmaktsregister der opplysninger om enkeltpersoners bistandsbehov, og om at en har verge, ikke deles med flere enn nødvendig for å sikre at personer som har verge, kan motta tjenester de ønsker og har behov for på lik linje med andre. Det foreslås også en justering i verge-

målsloven § 25 for å tydeliggjøre hjemmelsgrunnlaget for statsforvalterens overføring av opplysninger til Folkeregisteret.

Det foreslås også regelendringer for å legge til rette for en mer effektiv digitalisert kontroll av vergens forvaltning av midler på vegne av personen han eller hun er verge for. Det foreslås en forskriftshjemmel for at vergemålsmyndigheten skal kunne gis adgang til å få utlevert relevante kontoopplysninger direkte fra finansforetak mv., og kontrollere disse digitalt.

Det foreslås en ny bestemmelse i arveloven § 96 fjerde ledd for å gi hjemmel til å videreføre opplysningsplikten for den lengstlevende overfor statsforvalteren der én eller flere av arvingene i et uskiftebo har verge. Opplysningsplikten legger til rette for at statsforvalteren kan føre tilsyn med uskifteboet og på den måten bidra til å trygge rettighetene til arvinger med verge.

Til slutt i proposisjonen gjennomgås de økonomiske og administrative virkningene av lovforslagene. Det legges til grunn at virkningene langt på vei utjevner hverandre, slik at forslagene i proposisjonen samlet sett ikke har økonomiske konsekvenser av betydning. Forslagene har enkelte administrative konsekvenser som følge av endringer i saksbehandlingsreglene og som følge av digitalisering og nye måter å løse oppgavene på.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kamzy Gunaratnam, Odd Harald Hovland og Maria Aasen-Svensrud, fra Høyre, Aase Marthe J. Horrigmo og Sveinung Stensland, fra Senterpartiet, Ivar B. Prestbakmo og Else Marie Rødby, fra Fremskrittspartiet, lederen Per-Willy Amundsen og Tor André Johnsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Andreas Sjalg Unneland, og fra Venstre, Ingvild Wettrhus Thorsvik, viser til Prop. 141 L (2021–2022) som omhandler endringer i vergemålsloven mv. (vergemål som frivillig støttetiltak mv.).

Komiteen viser til at det i proposisjonen foreslås flere endringer i vergemålsloven som blant annet styrker den enkeltes rett til selvbestemmelse. Det tydeliggjøres at alminnelig vergemål er et frivillig støttetiltak, og at vergen først og fremst skal bistå den som har verge, slik at hen skal kunne handle etter egne ønsker.

Komiteen viser videre til at det foreslås flere ulike lovendringer, blant annet forenkling av digital representasjon og bedre og mer effektiv kontroll med vergens økonomiforvaltning.

Komiteen er gjort oppmerksom på at vergemålsloven § 68 første ledd annet punktum ved en inkurie ikke er foreslått opphevet. Bestemmelsen viser til § 25

første ledd annet punktum, som er foreslått opphevet. Komiteen har derfor gjort denne endringen i lovfor-slaget.

Komiteens medlemmer fra Arbeider-partiet og Senterpartiet understreker at denne proposisjonen styrker den enkeltes rett til selvbestem-melse. Disse medlemmer viser til at med dette for-slaget endres lovverket i retning av mer og klarere definert selvbestemmelse for personene som har eller kan få verge.

Disse medlemmer viser til NIMs (Norges insti-tusjon for menneskerettigheter) hørings-svar, som anser at lovproposisjonen samlet sett inneholder gode og vel-funderte menneskerettslige vurderinger.

Disse medlemmer understreker at de foreslåtte endringene er bedre egnet enn gjeldende lov til å ivareta vergehavers rett til selvbestemmelse og personlig auto-nomi, og er i større grad i tråd med Norges forpliktelser etter FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD).

Disse medlemmer viser også til at mange spørsmål knyttet til vergemålslovgivningen må vi kome tilbake til etter den pågående helhetlige gjennom-gangen.

Komiteens medlemmer fra Høyre støtter proposisjonen og merker seg at flere av endringene som foreslås, bygger på flere høringsnotat Solberg-regjering-en sendte på høring i perioden 2018–2020. Bakgrunnen var blant annet debatten i kjølvannet av Tolga-saken i 2018. Disse medlemmer viser til at forslagene har fått bred tilslutning i høringsrunden. Disse med-le m m e r oppfatter endringene som en styrking av den enkeltes selvbestemmelse, hvor det skal legges større vekt på den enkeltes ønsker og preferanser. Samtidig gir regelverket rom for at særlig statsforvalteren kan tilpas-se støtten og bistanden til sårbare mennesker på en måte som hindrer diskriminering. Disse med le m m e r mener også at tilpasningene for å legge til rette for digitale fullmakter fremstår fornuftige.

Disse medlemmer viser videre til statsrådets svar på spørsmål fra komiteen datert 14. februar 2023. I svar på spørsmål 3 svarer statsråden på bekymringen knyttet til situasjoner hvor vergehaver har manglende forståelse for egen økonomiske situasjon og risikerer å bruke opp sine velferdsytelser uten å betale faste utgif-ter. Disse medlemmer mener det er viktig at regel-verket legger til rette for at også mennesker i en slik situ-asjon får nødvendig hjelp til å leve gode liv. Disse med le m m e r viser til statsrådets svar, hvor statsråden viser til at det i slike tilfeller kan være aktuelt med tvun-gen forvaltning etter folketrygdloven eller begrensning-er i rettslig handleevne etter reglene i vergemålsloven § 22. Disse medlemmer mener utgangspunktet i

slike tilfeller må være at verge yter støtte til vergehaver, slik at vergehaver aksepterer prioriteringene uten at det blir nødvendig med mer inngripende tiltak. Hvor det ikke lar seg gjøre, mener disse medlemmer at regel-verket må praktiseres slik at det unngås at forvaltningen av vergehavers midler går ut over vergehavers livsopp-hold.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at departementet foreslår en annen utforming av unntaksbestemmelsen i forslaget til ny § 60 enn forslaget i høringsnotatet fra 14. november 2018. I stedet for en skjønnsmessig adgang for statsfor-valteren til å gjøre unntak fra plikten til å underrette nære familiemedlemmer som foreslått i høringen, har departementet gått inn for å oppstille en generell plikt i første avsnitt til å varsle personens ektefelle eller sam-boer, eventuelle barn over 18 år, eller foreldre hvis per-sonen ikke har familiemedlemmer som nevnt foran, om begjæringen. Hovedregelen i første avsnitt er sup-plert med to unntak, ett for personens fraseparerte ekte-felle, barn over 18 år og foreldre i tilfeller personen ønsker det, og ett unntak i tilfeller hvor det er nødven-dig for å verne liv og helse. Begrunnelsen er at departe-mentet vurderer at bestemmelsen på denne måten blir enklere å anvende, og at det vil hindre ulik praksis mel-lom statsforvalterembetene.

Disse medlemmer ser at motstridende hensyn gjør seg gjeldende, særlig hensynet til den enkeltes selv-bestemmelse og integritet mot hensynet til familie-medlemmets behov for å ivareta egne interesser. I lys av at formålet med proposisjonen er å styrke vergehavers selvbestemmelsesrett, mener disse medlemmer at det i tilfeller hvor personen selv gir uttrykk for et ønske om at familiemedlemmer ikke skal underrettes, må til-legges stor vekt av statsforvalteren. Videre mener disse medlemmer at bestemmelsen i større grad bør ta høyde for at hovedregelen om underretning kan ha uheldige konsekvenser for personen i tilfeller som ikke nødvendigvis truer liv eller helse. Disse med le m m e r mener derfor at statsforvalterens adgang til å gjøre unntak fra hovedregelen bør utvides noe.

Disse medlemmer mener statsforvalteren bør gis adgang til å gjøre unntak fra hovedregelen dersom andre særlige grunner tilsier det, forutsatt at dette vil være i samsvar med personens ønsker eller den beste tolkningen av personens ønsker.

Disse medlemmer viser til at forslaget innebæ-rer at dersom vilkåret om særlige grunner er oppfylt, men det ikke foreligger fare for liv eller helse, kan stats-forvalteren unnlate å varsle voksne barn og foreldre selv om personen ikke har gitt uttrykk for noe ønske om at de ikke skal varsles, men bare dersom dette vil være i samsvar med personens ønsker eller den beste tolknin-gen av personens ønsker. Videre innebærer forslaget at

statsforvalteren, hvis det forelegger særlige grunner, kan unnlate å varsle ektefellen eller samboeren selv om det ikke er fare for liv eller helse.

Disse medlemmer understreker at formålet med endringen er å i større grad ivareta prinsippet om vergehavers selvbestemmelsesrett og autonomi. Unntak etter det skønsmessige vilkåret om «særlige grunner» er forutsatt å fange opp helt spesielle situasjoner som ikke omfattes av de øvrige alternativene i bestemmelsen. Det kan for eksempel tenkes tilfeller hvor vergehaver blir kontrollert av ektefelle eller samboer, og derfor har begrensede muligheter til å ivareta sine egne interesser. I tillegg til personens interesse i å gjøre unntak fra hovedregelen bør det ved vurderingen av om vilkåret er oppfylt, ses hen til hvilke konsekvenser saken kan få for det aktuelle familiemedlemmet. Det kan være konsekvenser for familiemedlemmets formuessituasjon eller forholdet mellom familiemedlemmet og personen, men også andre konsekvenser kan ha betydning i vurderingen.

Disse medlemmer viser til at endringen er ment å være en sikkerhetsventil for helt spesielle tilfeller. Slike tilfeller vil være unntaket. Det er derfor begrenset risiko for at endringen fører til ulik praksis mellom statsforvalterembetene. Disse medlemmer mener det bør være et visst rom for skjønn ved forvaltningen av en slik ordning, slik at det er mulighet til å ta høyde for spesielle og usannsynlige situasjoner.

På bakgrunn av dette fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Vergemålsloven § 60 tredje ledd skal lyde:

Det kan gjøres unntak fra første og annet ledd dersom dette er nødvendig for å verne om liv eller helse. Varsling kan også unnlates dersom andre særlige grunner tilsier det, forutsatt at dette vil være i samsvar med personens ønsker eller den beste tolkningen av personens ønsker.»

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til forslaget til tredje ledd om unntak fra første og andre ledd hvis det er «nødvendig for å verne om liv eller helse». Disse medlemmer viser til spesialmerknadene i proposisjonen, hvor det fremgår at det er «tilstrekkelig at hensynet til personens liv (overlevelse) eller helse (unngå forverring eller sikre forbedring av helsetilstanden) tilsier at det gjøres unntak fra reglene i første eller annet ledd». Disse medlemmer mener terskelen for at unntak skal være nødvendig for å unngå forverring eller sikre forbedring av helsetilstanden bør være lav, og at det skal legges stor vekt på at personen selv gir uttrykk for et ønske om at familiemedlemmer ikke skal underrettes.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at det i proposi-

sjonen foreslås flere endringer for å tydeliggjøre reglene om selvbestemmelse i vergemålsloven. Disse medlemmer støtter endringene og mener de er et steg i riktig retning for å tydeliggjøre at slike ordninger skal bygge på frivillighet og gi personer støtte til å ta egne beslutninger.

Disse medlemmer vil likevel understreke at endringene i denne proposisjonen ikke er tilstrekkelige. Artikkel 12 i FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) krever at mennesker med nedsatt funksjonsevne får den støtten de trenger for å kunne gi uttrykk for ønsker og behov og ta egne beslutninger. Departementet opplyser om at de er i gang med en helhetlig gjennomgang av vergemålsloven, og at det som et ledd i denne gjennomgangen blant annet vil vurderes ulike beslutningsstøtteordninger. Disse medlemmer imøteser at dette arbeidet kommer til Stortinget så raskt som råd. Det er behov for et nytt system som bedre reflekterer våre forpliktelser gjennom CRPD. Rammene for beslutningsstøtte bør etter disse medlemmers syn reguleres i en ny lov om beslutningsstøtte.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har blitt gjort oppmerksom på at de foreliggende lovendringer kan føre til utilsiktede virkninger, som slik disse medlemmer ser det, vil virke mot det formål som proposisjonen er ment å ivareta. Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn forslag om at saken sendes tilbake til regjeringen.

Disse medlemmer viser til prosessen ved behandlingen av proposisjonen i justiskomiteen, herunder komiteens brev til departementet og statsrådens besvarelse av brevet. Slik disse medlemmer ser det, er de endringene som foreslås i proposisjonen, fremdeles beheftet med en viss usikkerhet, og på bakgrunn av statsrådens svarbrev er det grunn til å stille spørsmål ved om departementets fortolkning av enkelte bestemmelser i vergemålsloven er sammenfallende med statsforvalternes fortolkning. Disse medlemmer viser videre til at det er varslet et større lovarbeid hvor vergemålsloven i sin helhet skal gjennomgås, og vil med den usikkerhet som har fremkommet under behandlingen av den foreliggende proposisjonen, anbefale at også de endringer som her foreslås, gjøres ved den grundigere behandlingen av hele loven som er varslet.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Prop. 141 L (2021–2022) Endringer i vergemålsloven mv. (vergemål som frivillig støttetiltak mv.) sendes tilbake til regjeringen.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre og Venstre:

Forslag 1

Vergemålsloven § 60 tredje ledd skal lyde:

Det kan gjøres unntak fra første og annet ledd dersom dette er nødvendig for å verne om liv eller helse. Varsling kan også unnlates dersom andre særlige grunner tilsier det, forutsatt at dette vil være i samsvar med personens ønsker eller den beste tolkningen av personens ønsker.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

Prop. 141 L (2021–2022) Endringer i vergemålsloven mv. (vergemål som frivillig støttetiltak mv.) sendes tilbake til regjeringen.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, unntatt forslaget til § 60 tredje ledd, som fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i vergemålsloven mv. (vergemål som frivillig støttetiltak mv.)

I

I lov 26. mars 2010 nr. 9 om vergemål gjøres følgende endringer:

§ 17 fjerde ledd skal lyde:

Er den mindreårige over 7 år, og ellers når den mindreåriges alder og modning tilsier det, skal vergen høre hva den mindreårige mener før det treffes avgjørelser. Den mindreåriges mening skal tillegges vekt i samsvar med alder og modenhet. Om den mindreåriges medbestemmelserett i personlige forhold gjelder reglene i barneloven § 31.

§ 19 første ledd tredje og nytt fjerde punktum skal lyde:

Når den mindreårige er over 7 år, og ellers når den mindreåriges modenhet og alder tilsier at han eller hun er i stand til å danne seg en mening om saksforholdet, skal den mindreårige høres før avgjørelse tas. Den mindreåriges mening skal tillegges vekt i samsvar med alder og modenhet.

§ 20 skal lyde:

§ 20 Vilkår for alminnelig vergemål

Hvis det er behov for det, kan det opprettes vergemål for den som har fylt 18 år, og som på grunn av sinnslidelse, herunder demens, psykisk utviklingshemming, rusmiddelmisbruk, alvorlig spilleavhengighet eller alvorlig svekket helbred ikke er i stand til å ivareta sine interesser.

Vergemålet er et frivillig støttetiltak. Den som ønsker verge, skal skriftlig samtykke til opprettelsen av vergemålet, vergemålets omfang og hvem som skal være verge. Dersom personen ikke er i stand til å danne, holde fast ved eller formidle sine ønsker, skal den beste tolkningen av personens vilje og preferanser legges til grunn ved vurderingen av om han eller hun ønsker vergemålet, og ved vurderingen av vergemålets omfang og hvem som skal være verge. Ved tolkningen skal det blant annet legges vekt på hva personen gir uttrykk for, personens verdier, livssyn, tidligere ønsker og oppfatninger, personens forståelse og hvordan noen som har hatt varig og løpende kontakt med personen, tolker personens vilje og preferanser. Det kan ikke opprettes vergemål dersom det etter en samlet vurdering legges til grunn at dette vil være i strid med personens ønsker. Personen har rett til rimelig tilrettelegging.

Det kan opprettes vergemål også for personer under 18 år etter reglene i første og annet ledd, når det etter omstendighetene anses nødvendig at vergemålet fortsetter uavbrutt når personen når myndighetsalderen.

§ 25 første ledd skal lyde:

Når det er truffet vedtak om vergemål, eller retten har avsagt dom om fratakelse av rettslig handleevne, oppnevnes vergen av den statsforvalteren som har myndighet etter § 55.

§ 25 tredje ledd skal lyde:

Statsforvalteren skal gi Folkeregisteret og Løsøreregisteret melding om hvem som er oppnevnt som verge, og om innholdet i vergemålet.

§ 29 annet ledd skal lyde:

Statsforvalteren kan etter begjæring fra personen som det er oppnevnt verge for, oppheve oppnevningen av vergen. Har personen behov for bistand til å fremsette en slik begjæring, kan den fremsettes av en pårørende som kan begjære vergemål etter § 56 første ledd bokstav b, forutsatt at begjæringen er i samsvar med personens ønsker eller den beste tolkningen av personens ønsker. Den som kan fremsette begjæring etter annet punktum, kan på samme vilkår påklage vedtaket om oppheving av vergeoppnevningen. Statsforvalteren kan på samme vilkår oppheve en vergeoppnevning av eget tiltak. Statsforvalteren skal frata en oppnevnt verge vervet dersom hensynet til personen gjør dette nødvendig. Fratas vergen vervet, skal det oppnevnes en ny verge.

§ 33 annet ledd skal lyde:

Er personen ikke fratatt den rettslige handleevnen, skal vergen gi støtte til personens utøvelse av den rettslige handleevnen i samsvar med personens ønsker. Dersom personen ikke er i stand til å danne, holde fast ved eller formidle sine ønsker, skal den beste tolkningen av personens vilje og preferanser legges til grunn ved vurderingen av hva han eller hun ønsker. Ved tolkningen skal det, når dette er relevant, blant annet legges vekt på hva personen gir uttrykk for, personens verdier, livssyn, tidligere ønsker og oppfatninger, personens forståelse og hvordan noen som har hatt varig og løpende kontakt med personen, tolker personens vilje og preferanser. Vergen kan ikke foreta handlingen dersom det etter en samlet vurdering må legges til grunn at den er i strid med personens ønsker. Statsforvalteren, eller vergen med statsforvalterens samtykke, kan innhente legeerklæring for å få klargjort om vedkommende er i stand til å forstå hva handlingen innebærer.

§ 46 annet ledd skal lyde:

Opplysningen om at en person har fått oppnevnt verge, og hvem vergen er, er ikke underlagt taushetsplikt, og kan gjøres kjent ved behov. Opplysninger om rammene for vergeoppdraget kan gjøres kjent bare for dem som har hjemmel i lov til å motta slike opplysninger, eller dersom det er nødvendig av hensyn til personen selv eller for å sikre at vergeoppdraget kan utføres på en god måte.

§ 53 skal lyde:

§ 53 *Rapporterings- og regnskapsplikt*

Kongen gir i forskrift nærmere regler om vergens og statsforvalterens rapporterings- og regnskapsplikt, herunder revisjon av regnskaper.

§ 54 annet og tredje ledd skal lyde:

Institusjoner og personer som nevnt i første ledd har, uten hinder av taushetsplikt, opplysnings- og utleveringsplikt overfor vergen og vergemålsmyndigheten for personer som har verge, eller som det er begjært opprettet vergemål for. Kongen kan i forskrift fastsette regler om at utlevering av opplysninger til vergemålsmyndigheten etter denne bestemmelsen kan skje i form av direkte søk, og gi nærmere regler om opplysnings- og utleveringsplikten.

Vergen og vergemålsmyndigheten har, uten hinder av taushetsplikt, rett til innsyn i opplysninger hos skattemyndighetene om personer som har verge, og om personer det er begjært opprettet vergemål for, når slikt innsyn er nødvendig for at vergen og vergemålsmyndigheten skal kunne ivareta sine oppgaver etter loven her. Skattemyndighetene skal gi melding til den sentrale vergemålsmyndigheten om mindreåriges finansielle eiendeler som skattemyndighetene har innhentet opplysninger om fra tredjepart, når disse eiendelenes verdi overstiger den grensen som følger av forskrift etter ver-

gemålsloven § 49 første ledd første punktum. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføringen av meldeplikten, herunder om meldepliktenes omfang.

§ 59 første ledd annet punktum bokstav e skal lyde:

e. *samtale mellom saksbehandler og personen som vergemålssaken gjelder, med mindre det anses som umulig. Samtalen kan på vegne av saksbehandleren foretas av en som kjenner personen.*

§ 60 skal lyde:

§ 60 *Underretning til nære familiemedlemmer*

Når det er begjært opprettelse av vergemål for en person, skal statsforvalteren underrette personens ektefelle eller samboer og eventuelle barn over 18 år om begjæringen. Disse skal underrettes om avgjørelsen i saken, om klage og om begjæring om endringer av vergemålet. Har personen ikke nære familiemedlemmer som nevnt i første punktum, skal foreldrene underrettes på samme måte.

Dersom personen som vergemålssaken gjelder, ønsker det, skal statsforvalteren unnlate å underrette personens fraseparerte ektefelle, barn over 18 år og foreldre etter første ledd.

Det kan gjøres unntak fra første og annet ledd dersom dette er nødvendig for å verne om liv eller helse.

§ 65 skal lyde:

§ 65 *Unntak fra taushetsplikt*

Opplysningen om at en person har fått oppnevnt verge, og hvem vergen er, er ikke underlagt taushetsplikt, og kan gjøres kjent ved behov. Opplysninger om rammene for vergeoppdraget kan gjøres kjent for dem som har hjemmel i lov til å motta slike opplysninger, og ellers dersom det er nødvendig av hensyn til personen selv, eller for å sikre at vergeoppdraget kan utføres på en god måte.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om deling av opplysninger om vergemål, herunder om adgangen til å motta, behandle og utlevere opplysninger om hvem som er verge, hvem vedkommende er verge for, og rammene for vergeoppdraget.

§ 66 første ledd første punktum skal lyde:

Vergemålsmyndigheten kan behandle personopplysninger, også personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10, når det er nødvendig for å utøve myndighet eller utføre andre oppgaver etter loven her.

§ 68 første ledd annet punktum oppheves

§ 77 overskriften skal lyde:

§ 77 *Registrering av og varsel om dom om fratakelse av den rettslige handleevnen*

§ 77 nytt fjerde ledd skal lyde:

Har retten avsagt dom som går ut på fratakelse av den rettslige handleevnen, skal retten varsle statsforvalteren om dommen.

§ 95 skal lyde:

§ 95 Alternativ forvaltning etter bestemmelse av giver eller arvelater

Denne loven begrenser ikke en givers eller arvelaters adgang til ved gave eller testament å bestemme at gave eller arv som tilfaller en person *med verge*, skal forvaltes eller brukes på en bestemt måte.

En bestemmelse etter første ledd om hvordan en gave skal forvaltes eller brukes, må være skriftlig, datert og truffet senest ved gavens oppfyllelse. For gave som skal forvaltes av statsforvalteren uten gavemottakerens samtykke etter § 48 første og annet ledd, kan giveren innen seks måneder etter at statsforvalteren har varslet vergen eller vergene om at midlene skal tas til forvaltning, bestemme at gaven i stedet skal forvaltes av vergene sammen eller av en verge alene. Annet punktum gjelder bare hvis det er klart hvem som var giver, og at midlene var en gave, og bare i den utstrekning gaven fortsatt klart er i behold.

En bestemmelse etter første ledd om hvordan arv skal forvaltes eller brukes, må fremgå av testament.

Med mindre det er i strid med arvelaterens eller givers bestemmelser om alternativ forvaltning eller bruk, gjelder lovens regler om forvaltning og regnskapsføring av midler tilhørende personer *med verge*.

Hvis det vil være åpenbart uheldig for den som *har verge*, at midlene står til hans eller hennes rådighet, kan vergen med statsforvalterens samtykke frata vedkommende råderetten over dem. På samme vilkår kan vergen med statsforvalterens samtykke bestemme at midlene skal forvaltes etter reglene i denne lov.

II

I lov 14. juni 2019 nr. 21 om arv og dødsboskifte skal § 96 fjerde ledd nytt tredje punktum lyde:

Departementet kan i forskrift gi regler om statsforvalterens tilsyn med uskiftebo som nevnt i første punktum og om opplysningsplikt overfor statsforvalteren for den

*lengstlevende ektefellen eller samboeren der det er arvin-
ger under vergemål.*

III

I lov 10. april 2015 nr. 17 om finansforetak og finanskonsern skal § 16-2 syvende ledd lyde:

(7) Et finansforetak kan begjære utlevert fra Folkeregisteret opplysning om ektefelle, barn, foreldre, foreldreansvar, *opplysninger om vergemål, herunder innholdet av vergemålet og vergens oppdrag, og stadfestet fremtidsfullmakt*. Folkeregistermyndigheten kan, uten hinder av taushetsplikt, utlevere opplysningen når det er nødvendig for utførelsen av finansforetakets plikter eller oppgaver hjemlet i denne lov.

IV

I lov 9. desember 2016 nr. 88 om folkeregistrering skal § 9-1 tredje ledd lyde:

Departementet kan i forskrift fastsette unntak fra taushetsplikten for opplysninger om registreringsstatus, jf. § 3-1 første ledd bokstav w. *Departementet kan i forskrift også gi regler om hvilke nærmere opplysninger om vergemål og stadfestet fremtidsfullmakt som skal omfattes av taushetsplikt.*

V

I lov 17. juni 2022 nr. 57 om erstatning fra staten til voldsutsatte skal § 7 annet ledd lyde:

Søknaden må fremmes innen ett år etter at endelig påtaleavgjørelse er truffet *eller dom i straffesaken eller rettsforlik er rettskraftig*. Er saken henlagt på grunn av strafferettslig foreldelse, må søknaden i tillegg være fremmet før kravet mot skadevolderen er foreldet etter reglene i foreldelsesloven.

VI

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
2. Endringene i del I av § 95 i lov 26. mars 2010 nr. 9 om vergemål gjelder ikke for finansielle eiendeler som er overtatt til forvaltning av statsforvalteren før lovens ikrafttredelse.
3. Departementet kan gi nærmere overgangsregler.

Oslo, i justiskomiteen, den 14. mars 2023

Per-Willy Amundsen

leder

Kamzy Gunaratnam

ordfører

